

کارگاه بین المللی Design on the Edge of the Desert Workshop Interior Architecture + ReUse باززنده سازی معماری داخلی

با حضور اساتید ایرانی و میکلّه اوگولینی و استفانیا واروارو
و دانشجویان دانشگاه پلی تکنیک میلان

POLITECNICO DI MILANO

DIPARTIMENTO DI
ARCHITETTURA E
SPAZI URBANI

WWW.ASIHE.AC.IR

علمی معماری دانشگاه تهران تصمیم به برگزاری کارگاهی بین المللی با محوریت موضوع باززنده سازی و معماری داخلی گرفت که به بررسی روستای ده نمک در مسیر جاده ابریشم و کاروانسرای صفوی این روستا بپردازد.

هدف:

کارگاه «طراحی در لبه کویر، در مسیر جاده ابریشم» با هدف پیشنهاد یک تجربه طراحی در بستری تاریخی به دانشجویان معماری تشکیل گردید. سایت مورد بررسی این کارگاه، روستای ده نمک، در نزدیکی شهر گرمسار که در ۹۰ کیلومتری تهران واقع شده است، انتخاب شد. وجود دو کاروانسرای قدیمی در مسیر جاده مشهد (از شاخه های جاده ابریشم)، یک قلعه قدیمی که هنوز تاریخ بنای آن مشخص نیست، یک آب انبار و خانه های قدیمی بافت روستا، ده نمک را مورد توجه معماران و باستان شناسان قرار داده است. متأسفانه به دلایل مختلف بسیاری از مردم این روستا محل زندگی خود را ترک کرده اند. همچنین ساخت

کوه ها خاموش؛

دره ها دلتنگ؛

راه ها چشم انتظار کاروانی با صدای زنگ...

با توجه به وسعت ایران زمین در ادوار مختلف تاریخ، نیاز به راههای مناسب و امن پیوسته وجود داشته است و یکی از مشکلات حاکمان و صاحبان قدرت حفظ امنیت و نگهداری این راهها بوده است. در این رهگذر، ساخت کاروانسراها بعنوان مکانی امن نقش مهمی داشته است. بنایی که تاریخ با ارزش رشد و تکامل معماری این سرزمین را در خود نهفته است. هرودوت درباره جاده شاهی هخامنشی می نویسد: «در سراسر جاده شاهی ایستگاههای معروفی هست با مهمانسراهای دلپذیر و این راه برای ایاب و ذهاب کاملاً امن است زیرا تمام خط سیر از نواحی آباد می گذرد» اوج شکوفایی کاروانسراهای ایران را می توان در دوره صفویه مشاهده کرد. کاروانسرای ده نمک یکی از این کاروانسراهاست که در جاده تهران به سمنان و در روستایی به همین نام قرار دارد. محمد حسن خان اعتمادالسلطنه این بنا را به شاه عباس نسبت می دهد و می نویسد در دوره قاجار حاجی علی نقی تاجر کاشانی این بنا را مرمت کرده است. اما در «سه سفرنامه هرات، مرو، مشهد» آمده است که این کاروانسرا از آثار دوره شاه اسماعیل صفوی است.

با توجه به اهمیت شناخت بافتهای روستاهای کشورمان و گونه خاص معماریمان - کاروانسرا- و باززنده سازی بناهای متروکه جهت جلوگیری از تخریب این میراث ملی، قطب

دو استاد دیگر از ایتالیا این کارگاه را همراهی می کردند. از ایران نیز اساتید محترم، دکتر حسن اصلو، دکتر الهه اندرودی و دکتر نادیه ایمانی کارگاه را هدایت می نمودند. ثبت نام این کارگاه بصورت اینترنتی انجام گردید و ۲۳ نفر از دانشجویان و فارغ التحصیلان رشته معماری یا رشته های مرتبط از ایران و ۱۷ نفر از دانشجویان و فارغ التحصیلان رشته معماری دانشگاه پلی تکنیک میلان در این کارگاه شرکت کردند.

دو سفر؛

از برنامه های مهم این کارگاه سفر به روستای ده نمک بود که در دو نوبت صورت پذیرفت. گروه ایرانی در تاریخ ۲۶ و ۲۷ مردادماه ۱۳۹۲ - چند روز قبل از شروع کارگاه- جهت بازدید اولیه از روستای ده نمک و کاروانسرای صفوی روستا عازم شهر گرمسار شده و همچنین از شهر سمنان و بناهای تاریخی آن - دروازه ارگ، خانه تدین، کاروانسرای آهوان و ...- بازدید نمودند.

چند بنای جدید، بافت قدیمی را تهدید می کند. با قدم زدن در کوچه پس کوچه های بافت روستا و صحبت با چند پیر روستا که هنوز در روستا روزگار می گذرانند متوجه خواهید شد که روستا و روستاییان از زمانه گله های بسیار دارند.

بافت خاص روستا و بناهای شاخص آن، فرصتی است برای معماران تا با بررسی دقیق بافت تاریخی و مسائل مرمتی بناهای این روستا، امکانات زندگی جدید بناهای یاد شده را بعنوان یک هدف گردشگری و محل زندگی ساکنین، مورد مطالعه قرار دهند و برای روستای ده نمک طراحی جدیدی با حفظ ارزشهای بافت انجام دهند.

کارگاه بین المللی

«طراحی در لبه کویر، در مسیر جاده ابریشم»؛

این کارگاه با محوریت موضوع «معماری داخلی و بازنده سازی روستای ده نمک استان سمنان» با همکاری دانشگاه پلی تکنیک میلان، دانشکده معماری دانشگاه تهران و موسسه آموزش عالی علاءالدوله سمنانی گرمسار از ۵ تا ۱۴ شهریورماه ۱۳۹۲، هر روز از ساعت ۹ صبح تا ۹ شب، با برنامه ریزی قطب علمی معماری دانشگاه تهران در نگارخانه پردیس هنرهای زیبا برگزار گردید.

کارگاه «طراحی در لبه کویر، در مسیر جاده ابریشم» که با همکاری اساتید و دانشجویان ایرانی و ایتالیایی برپاگردیده بود، توسط پروفسور میکلّه اوگولینی (Michele Ugolini) ،استاد دانشگاه پلی تکنیک میلان، هدایت می شد. همچنین خانم استفانیا واروارو (Stefania Varvaro) که سال گذشته نیز کلاس تاریخ و مبانی نظری معماری داخلی را در دانشکده معماری دانشگاه تهران برگزار کرده بودند و

مرتبط بررسی کردند. همچنین چند سخنرانی توسط اساتید ایرانی و ایتالیایی جهت آشنایی بیشتر دانشجویان با تحقیقات مرمتی ایراد گردید. هرگروه نیز گزارش تحقیقات خود را در جمع ارائه داده و در نهایت تمامی اطلاعات به اشتراک همه گروهها گذاشته شد.

در مرحله دوم، آنالیز مطالعات و ارائه پیشنهادات کلی برای مجموعه بافت روستا بعنوان ایده اصلی مطرح گشت که در نهایت مجموعه پیشنهادات توسط اساتید بررسی شده و یک ایده کلی برای تمامی گروهها مبنی بر طراحی یک موزه آب و خاک بصورت پراکنده در کل بافت با محوریت بناهای شاخص انتخاب گردید.

سومین مرحله به طراحی معماری و طراحی داخلی برای فضاهای انتخاب شده با رویکرد ایجاد حداقل تغییر اختصاص داشت. هرگروه به طراحی قسمتی از این موزه- بافت پرداخته و پس از جلسات کرکسیون با اساتید ایرانی و ایتالیایی، در قالب نقشه، اسکیس دستی، مدلسازی سه بعدی، عکس و ... طراحی خود را برای ارائه نهایی آماده نمودند.

گروه ایتالیایی نیز در سفری پنج روزه، قبل از شروع کارگاه، ضمن بازدید از روستای ده نمک از شهرهای کاشان، یزد، اصفهان و شیراز بازدید نمودند.

در میانهٔ زمان کارگاه (۸ شهریور ۱۳۹۲) سفر دوم به روستای ده نمک که تمامی دانشجویان ایرانی و ایتالیایی حضور داشتند، برگزار شده و مطالعات دانشجویان درباره بافت روستا و بناهای شاخص آن تکمیل گردید. در سفرهای یادشده، شرکت کنندگان میهمان موسسه آموزش عالی علاءالدوله سمنانی در گرمسار بودند.

روند علمی کارگاه:

روند علمی کارگاه «طراحی در لبه کویر، در مسیر جاده ابریشم» که با همکاری اساتید ایرانی و ایتالیایی تدوین شده بود در ابتدای کارگاه در اختیار شرکت کنندگان قرار گرفت. این روند در سه مرحله و توسط ۵ گروه (هرگروه متشکل از دانشجویان ایرانی و ایتالیایی) طی ده روز برگزاری کارگاه به اجرا درآمد.

در اولین مرحله به مطالعه و شناخت بافت و محیط اطراف آن، فرم ساختمان ها، عمر تقریبی بناها و میزان فرسودگی آنها و ... پرداخته شد. در این مرحله هر گروه قسمتی از بافت روستا را با حضور در بافت و مطالعه کتب و مقالات

مراسم اختتامیه:

روز پنجشنبه ۱۴ شهریورماه ۱۳۹۲ نگارخانه پردیس هنرهای زیبا دانشگاه تهران شاهد برگزاری مراسم اختتامیه کارگاه «طراحی در لبه کویر، در مسیر جاده ابریشم» بود که با ارائه پروژه های طراحی شده توسط هرگروه و توضیحات نمایندگان گروه ها درباره کار خویش همراه بود. در این مراسم اساتید ایرانی و ایتالیایی سخنرانی پایانی خود را ایراد نمودند و مدرک این کارگاه بین المللی به شرکت کنندگان اعطا گردید. در پایان مراسم، فیلم کوتاهی از روند برگزاری کارگاه پخش گردید که مورد استقبال حضاران قرار گرفت.

نظر اساتید درباره کارگاه:

پروفیسور اوگولینی: «تجربه بسیار زیبایی بود که دانشجویان ایرانی و ایتالیایی در کنار هم شکل دادند. دو فرهنگ در کنار هم مشغول ایده پردازی معماری شدند و هرکدام با انرژی فراوان مشغول کار بودند و نهایتاً نتایج بسیار درخشانی پدید آمد. امیدوارم که فرصتهای بعدی برای کارگاه های دیگری نیز فراهم شود. از میهمان نوازی ایرانیان بسیار متشکرم.»

دکتر حسن اصانلو: «هدف این کارگاه ساختن در فضاهای ساخته شده بود و سعی در بازساخت کاروانسرا و بقیه بناهای شاخص بافت روستای ده نمک شده بود.»

دکتر الهام اندرودی: «در این کارگاه ما شاهد تجربه فوق العاده کار مشترک دو فرهنگ ایرانی و ایتالیایی در کنار هم بودیم و هدف ما بها دادن به بافت تاریخی روستای ده نمک در گرمسار بود و همچنین آموزش اینکه چگونه به محیط اطراف خود بندیشیم و با آن رفتار صحیحی داشته باشیم.»

در پایان لازم است از جناب آقای محمدی و سرکار خانم صدر الاشرافی که زحمت ترجمه در طول برگزاری را برعهده داشتند و خانم ضیاشهبی و آقای دبستانی که به عنوان دستیاران اساتید ایرانی کارگاه را همراهی می کردند و آقای سید امید مرتضوی که در برگزاری کارگاه کمک شایانی نمودند کمال تشکر را داشته باشیم.

لازم به ذکر است همکاری دانشکده معماری دانشگاه تهران و دانشگاه پلی تکنیک میلان و موسسه آموزش عالی علاءالدوله سمنانی گرمسار در جهت رشد و ارتقای سطح علمی دانشجویان و آشنا شدن بیشتر با میراث غنی فرهنگی کشورمان ایران با برنامه ریزی قطب علمی معماری دانشگاه تهران در سال آینده نیز ادامه خواهد یافت.

منابع:

انوشه پیر بادیان، ۱۳۹۱، کاروانسراهای ایران، تهران، انتشارات هفت رنگ
Interior Architecture + Reuse proposal, 2013

قسمتهایی از ارائه نهایی کارگاه «طراحی در لبه کویر، در مسیر جاده ابریشم»

